

Sambla pood Uuemõisas

on tegutsenud juba 30 aastat ja jätkab samas vaimus. Lk 3

Aare Lauren on maailmameister

ja tema abikaasa Aire hõbemedaliomanik. Lk 5

Lääne Elu

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

LAUPÄEV, 24. AUGUST 2024 | NR 96 (5087) | 1,50 €

Kaja Engmani

koduaed rabas hindajad jalust. Lk 7

President Alar Karis külastas Okase muuseumi

Reedel käis president Alar Karis külas Haapsalus Okase muuseumis. Kunstnik Evald Okase lapselapsed Mara Ljutjuk ja Üla Koppel tutvustasid presidendile näitust „Okase aeg“, rääkisid maja renoveerimisest ja muuseumi edasistest plaanidest.

„Peale seda muutumist on muuseum teistsugune, aga Okase kunst on jäänud ikka samaks,“ ütles president Karis pärast ringkäiku uuenenud muuseumis. „Olen siin käinud küll varemgi, enne selle parandamist ja restaureerimist, aga täna on muuseum ju hoopis teine,“ ütles Karis.

President jättis muuseumi külaliskraamatusse sissekande.

Presidendi päev algas Lilli piiripunktis Balti keti 35. aastapäeva tähistamisega ning jätkus öhtul Uuemõisa lossis. Riigipea käis vaatamas kirjanik Elin Toona elukäigul põhinevat draamateatri etendust „Üks helevälge tuvi“, mis kõneleb kodust põgenemisest, koduigatsusest ja koju tagasipöördumisest.

Täna võtab president osa Eesti mälu instituudi korraldatud konverentsist „Eesti sõjapõgenikud II maailmasõjas“ Haapsalu kultuurikeskuses. „Tuleb ka seal rääkida, nii et olen Haapsalus kohe mitu päeva,“ sõnas president Karis.

ANDRA KIRNA

Mara Ljutjuk ja Üla Koppel tutvustasid presidendile muuseumi.

ELEN FREIVALD

MEEME VEISSON

KAIRE REILJAN

ERAKOJU

Vormsi vallavolikogu liikmed (vasakult) Arvo Allik, Ivo Sarapuu, Jaak Kaabel ja Kata Varblane võtsid vallavanema ametist maha.

● VÕIMUTÜLI

Vormsi volinikud vahetasid vallavanema välja

Hoolimata senisele vallavanemale poolehoidu avaldama tulnud saareelanikest ja rohkem kui sajast toetusallkirjast, võtsid volinikud neljakesi ta ametist maha.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Kui neli kätt eile hommikul pärast tunniajast arutelu kerkis, tõusis Vormsi vallavanem Maris Jõgeva püsti, jättis ametiraha ja võtmed lauale ning lahkus, saatjaks volinikest ainsana Jõgevat toetanud Henry Timuski iroonilised sõnad: „Hästi tehtud, poisid!“

Jõgevale toetust avaldama tulnud saareelanike seast kostis lause: „Rahvas tahaks nüüd võibolla volikogu umbusaldada!“ Vormsi vallavolikogu esimees Kata Varblane märkis, et selline võimalus on olemas, ja läks istungiga edasi.

2021. aasta valimiste järel vallavanemaks saanud Jõgevat oli toetama tulnud üle paarikümne saareelaniku, teiste seas Vormsi kooli direktor Sabine Burger ja raamatukoguhoidja Ene Rand. „Mina sada protsenti toetan Marist. Meil on hea koostöö. Ma väga soovin, et saame koos edasi minna,“ ütles Burger.

138 toetusallkirja

Enne umbusaldushääletust andis Vormsi kooli õpetaja Madli Paulus volikogu esimehele üle 138 allkirja Jõgeva toetuseks. Vormsilaste sõnul on see eriline tähelepanu väärt, sest avaliselt koondutakse millegi vastu, mitte poolt. Paulus märkis, et nelja voliniku etteheited Jõgeva tööle on alusetud ja elanikud usaldavad oma vallavanemat. „Eks volikogu otsustab, kas ta kuulab inimesi või mitte,“ märkis Paulus.

Timusk kutsus volinikke üles mõistlikkusele ja riigimehelikkusele. „Soovin, et volikogu leiaks endas jõudu toetada Marise jätkamist. Umbusaldusavalduses toodud väited on õõnsad. Me oleme väga olulise otsuse ees. Peaksime riigimehelikult jätma vaenu ja kiusu ukse taha ning arutama asju koos,“ ütles Timusk.

See volinikke ei heidutanud ning neli kätt tõusis kõhklusteta. Järgmise punktina valis volikogu taas nelja poolt- ja ühe vastuhäälega uueks vallavanemaks kunagise Noarootsi vallajuhi Triin Lepa ning määras talle 3500 euro suuruse kuupalga – 900 eurot rohkem, kui sai Jõgeva.

Selline äkiline palgatõus teeb Lepast Läänemaa kõige kõrgemini tasustatud vallajuhi. Alla 500 elanikuga ja veidi üle miljoni euro suuruse eelarvega kohaliku omavalitsuse uue juhi töötasule jääb alla isegi Haapsalu linnapea Urmas Suklese oma.

Timusk kutsus volinikke üles mõistlikkusele ja riigimehelikkusele. „Soovin, et volikogu leiaks endas jõudu toetada Marise jätkamist. Umbusaldusavalduses toodud väited on õõnsad. Me oleme väga olulise otsuse ees. Peaksime riigimehelikult jätma vaenu ja kiusu ukse taha ning arutama asju koos,“ ütles Timusk.

„Olen väga suur Vormsi fänn,“ ütles Lepp istungil enda tutvustuseks. Tallinnast pärit Lepp märkis, et on kunagi elanud saarel viis aastat, töötanud natuke Vormsi lasteaias ja tema poeg on käinud mõnda aega Vormsi koolis. „Arvan, et mul on realistlik pilt, mida siin tehakse,“ ütles Lepp. „Kui volikogu ja vallavalitsuse vahel puudub usaldus, siis tulemus ongi see, et volikogu on teinud raskeid otsuseid.“

● „Mina sada protsenti toetan Marist. Meil on hea koostöö. Ma väga soovin, et saame koos edasi minna,“ ütles Sabine Burger.

Lepp ütles, et volikogu liikmed pöördusid tema poole ettepanekuga, kas ta oleks valmis 14 kuud (järgmiste valimisten) saarel veetma ja aitama läbi viia nende plaane.

„Loomulikult ei suuda ma imesid korda saata, aga annan endast parima,“ ütles Lepp. „Loodan, et saan olla volikogu partneriks. Minu ülesanne on volikogu etteantud suunised ellu viia.“

Timuski küsimusele, kuidas suhtub Lepp volikogu liikmete soovile vähendada ehituskeeluvööndit, vastas Lepp: „Ma ei haka sõnu ja lauseid asjatult pilduma. Töö algab pärast seda, kui valitakse peaksin osutama.“

Valimisliit laguneb

Lepa esitas vallavanema kohale volikogu esimehe ametist aprillis tagasi astunud Jaak Kaabel volikogu juhina Jõgeva ametisse, andis just tema nädal aega tagasi üle umbusaldusavalduse, süüdistades vallavanemat, et see ei lähtu üldplaneeringu puhul saareelanike huvidest. Neli allkirjutanut heitsid Jõgevale ette, et üldplaneeringus olevald piirangud on rangemad kui kaitsealal, ka ei võimalda ehituskeeluvööndi suurendamine saarele uusi maju ehitada. „Me oleme siin selleks, et otsustada, kui palju on Vormsil flora ja fauna kõrval kohta inimestel,“ märkis Kaabel istungil.

Kolm aastat tagasi viis Kaabel esinumbrina oma valimisliidu Avatud Vormsi võidule, aga on praeguseks sealt välja astunud. Liidust on lahkunud ka Kaabli järel vallavolikogu juhiks valitud Kata Varblane ning teisigi, kellele alles koostatav üldplaneering ja väidetavalt liigsed piirangud ei meeldi.

Jõgeva ütles, et austab volikogu otsust ja teeb koostööd ameti üleandmisel. „Vormsi on minu ja mu laste kodu,“ märkis Jõgeva istungil.

Gurmeeturg
31. AUGUSTIL KELL 11-15
HAAPSALU RAUDTEEJAAMAS

PEAKOKK-PÄEVAJUHT TANEL KULBOK

TASUTA DEGUSTATSIOONI-MENÜÜ LÄÄNEMAA TOORAINEST

ERILISEIMAD TOIDUTOOTED LÄÄNEMAALT JA KAUGEMALT

TEGEVUSED LASTELE

LISAINFO: WWW.FACEBOOK.COM/GURMEETURG

● JUHTKIRI

Iga hinna eest

Kui Vormsi volikogu reedel vallavanema ametist maha võttis, siis tegi ta Läänerannat. Küllap jäävad vormsilased mäletama nelja kätt, millega senine vallajuht lahiti tehti ja uus ametisse pandi, nagu Virtsus, Koongas, Varblas ja Metsküläs mäletatakse 13 kätt, mis tõusid koole sulgema. Nagu Läänerannas, nii ka Vormsis lagunevad valimisliidud, volinikud vahetavad poolt, libisevad opositsioonist koalitsiooni ning vastupidi. Riigimeheliikkus ja aated kipuvad omakasuga segi minema.

Vormsi vallavanema Maris Jõgeva toetuseks kogusid saareelanikud paari päevaga 138 allkirja, mis Vormsi kohta on väga suur hulk. Volikogu istungit, kust isegi liikmed ise süstemaatiliselt puuduvad, tuli jälgima veerandsada saareelaniku. Teiste seas avaldasid Jõgevale toetust kohaliku kooli direktor ja raamatukoguhoidja. Kõige selle taustal kahvatuvad nelja käetõstja väited, et vallavanem ei arvesta saareelanikega ja ajab mingit oma asja. Eriti juhul, kui umbusalduse põhjuseks on Vormsi üldplaneering, millele pannakse süüks, et see looduse ja keskkonnaga liiga palju arvestab.

Sellest hoolimata tõusid käed kõhklaste ja emotsioonideta, sest nii oli kokku lepitud. Sel juhul pole ükski hind liiga kõrge ja eesmärk pühitseb abinõu. Nelja mehe eesmärk vallavanem iga hinna eest välja vahetada läheb vormsilastele kalliks maksma, sest uue vallajuhi hind on 3500 eurot kuus – 900 eurot rohkem kui senisel. Ei lähemast ega kaugemast minevikust tule ette, et mõne ametniku palka oleks pikemalt mõtlemata tõstetud nii palju ja seda veel enne, kui ta tööle asub.

Alla 500 elanikuga kohaliku omavalitsuse juht hakkab saama kõrgemat palka kui Haapsalu linna pea. Kas volinikel läks iga hinna eest vallavanemat kaubeldes meelest maha, et Vormsi valla eelarve on veidi üle miljoni euro, Haapsalu linna eelarve aga tublisti üle 26 miljoni euro?

● TEISED LEHED

See unustatud 20. august

SAKALA. 20. augustil 1991 kell 23.03 võttis Eesti vabariigi ülemnõukogu kooskõlastatult Eesti Komiteega vastu otsuse Eesti riiklikust iseseisvusest. Nõukogude Liidu okupatsioon oli lõppenud, 21. augustil ärkasid eestlased taas vabas Eestis, kirjutab Viljandimaa ajalehe arvamustoimetaja Triin Loide.

Iseseisvuse taastamise aastapäevast ei tehta vaat et väljagi või siis tähistatakse seda puha vales päeval ja seotakse see muuga, mis eriti asjasse ei puutu.

Võib muidugi tunduda ahvatlev siduda riigi iseseisvuse taastamise aastapäev Balti keti aastapäevaga, mis on 23. augustil, sest kõigile kolmele Balti riigile olulist sündmust tähistatakse tihti silmapaistvate üritustega. Paraku jääb niimoodi mulje, et Balti kett oli kuidagi tähtsam kui iseseisvuse taastamine.

Mine tea, kust see omamoodi ükskõiksus pärit on. Kas tõesti 1990ndate järelkaja veel paarkümmend aastat hiljem? Vane-mapoolsed lugejad ehk mäletavad, kuidas seda tähtsat päeva hakati pilkavalt edgaripäevaks kutsuma, sest seda tähistati algul eelkõige Keskerakonna ja selle esimehe Edgar Savisaare eestvedamisel. Veel 2010. aastate alguses räägiti meedias, et taasiseseisvumist tähistada justkui ei sobi.

● LAUSELAEN

„Mängin viimastel aastatel malet üks-kaks korda aastas ja enamasti just Haapsalus.“

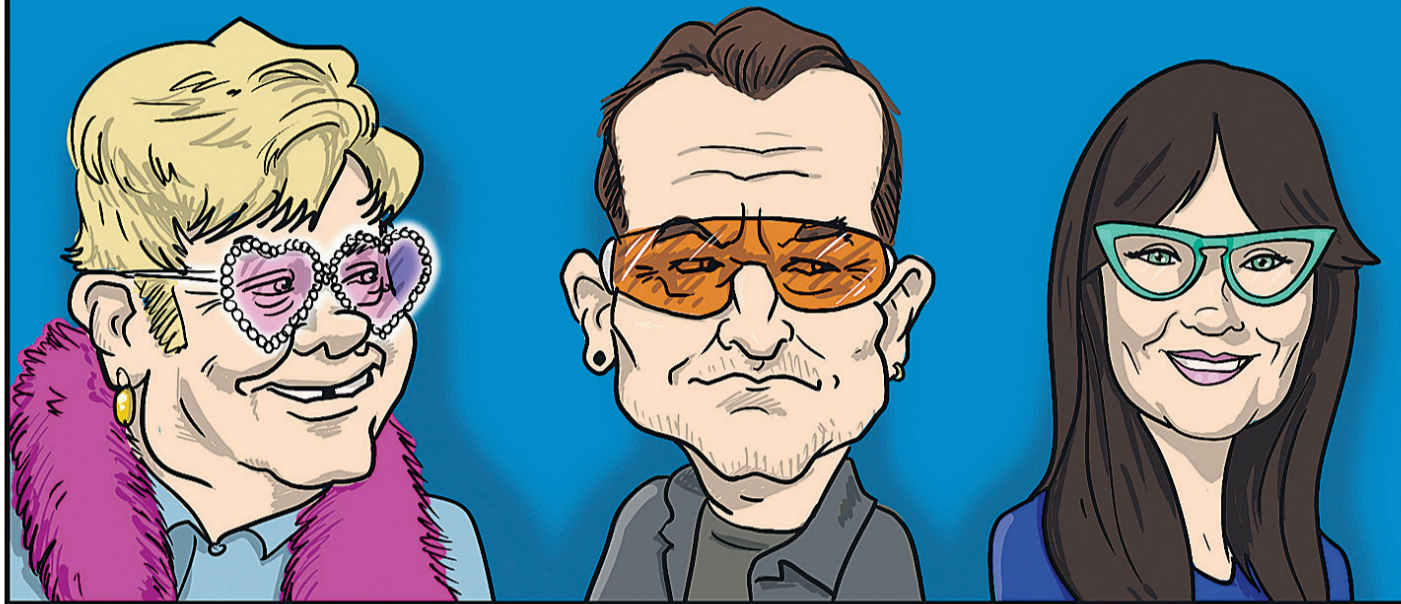
Valge Daami maleturniiril kolmanda koha saanud **Ottomar Ladva**.
Lääne Elu, 22. august 2024

NÄDAL

2024

TASUTA PRILLID!!!

VORMSI VALLAVANEMAKS SOOVISID KANDIDEERIDA KA
SIRELTON JOHN, BONO JA KATRIN VIIRPALU.

Mitte erakonnavaheetus, vaid Keskerakonna uus nägu

Ei ole midagi lihtsamat kui kirjeldada Jaak Madisoni Keskerakonda astumist tavalise põhimõttelageda parteivahetusena, asetada see ühte ritta viimasel ajal koos Keskerakonna ja EKRE toetuse langemise ja sisemise lagunemisega taas tavaliseks muutunud äkiliste poliitiliste „eneseleidmistega“.

Küside: mida on ühist Jana Toomil ja Jaak Madisonil? Võrrelda Jaak Madisoni varasemaid väljaütlemisi Keskerakonna tänaste valdavalt vene emakeelega liikmete omadega ja muud sarnast.

Eks tegelikult ongi väga keeruline ette kujutada Jana Toomi koostööd Jaak Madisoniga.

Agas ilmselt on Jana Toom ootamatust arengust samavõrd häiritud, kui mõni hiljuti sotsiaaldemokraatliku erakonnaga liitunud endine keskerakondlane seda nüüd välja näitab – või siis oli ebasiiras omal ajal Toomiga üles näidatud ühtsus.

Madisoni otsus Keskerakonnaga liituda oli tõeline poliitiline üllatus, suurem kui EKRE lagunemine või Mihhail Kõlvarti loobumine Euroopa Parlamendi mandaadist Jana Toomi kasuks. Üllatused on samas reeglina poliitikas avanud uusi võimalusi nii neile, kes neid pakkuda suudavad, kui ka neile, kes üllatustele reageerida oskavad.

Pakun, et Jaak Madisoni käiku peaks vaatama hoopis teise nurga alt kui Vladimir Sveti suundumist sotside ridadesse või Maria Jufereva Reformierakonda minekut. Ühe konjunktuurse klubivahetuse asemel paistab siit hoopis Keskerakonna võimalik suunamuutus.

Keskerakonna esimees Mihhail Kõlvart ei olnud päris siiras, kui ütles, et Keskerakond ei pidanud Madisoni üle ostma, sest Madison seda ei soovinud ja teisalt polnud Keskerakonnal ka midagi pakkuda. Nagu iga ratsionaalse kokkulepe

ANVAR SAMOST
kolumnist

pe puhul, oli ka siin mõlemal pool oma kasu silme ees.

Keskerakond, kes pärast eestlastest poliitikute hulgakaupa lahkumist oli muutunud sisuliselt venekeelsete valijate erakonnaks, vajab järgmiste riigikogu valimiste, aga eriti kohalike valimiste vaates Tallinnas hädasti kedagi, kes mõjuks eestlastest valijatele usaldusväärseks. Jaak Madison toob eesti valijaid suure tõenäosusega kaasa tuhandeid.

Lisaks vajab Keskerakond käilakaju, kes kehastaks Mihhail Kõlvarti poolt juba enam kui aasta vältel vaikselt ette võetud ideoloogilise pöörde usutavust. Keskerakond on Kõlvarti ja tema abikaasast riigikogu liikme Anastassia Kovalenko-Kõlvarti isikutes seda asja ajanud, aga märgiliseks saab muutuse teha keegi, kes on konservatiivsete põhimõtete peale rajanud kogu oma eduka poliitilise karjääri. Võimalus viia erakond Euroopa tasandil libereaalide parteiperest (ALDE) konservatiivide perre saab ühtlasi reaalselt teostatavaks.

Jaak Madison oleks muidugi võinud piirduda kohalikel valimistel Keskerakonna nimekirjas kandideerimisega, aga Euroopa Parlamendis oleks parteita saadiku roll parata-

matult jäänud väga marginaalseks. Indrek Tarand on siin hoiatav näide. Keskerakonna esindajana on Madisoni kaal hoopis teises kategoorias.

Keskerakonna uue maailmavaatelse positsiooni mõju Eesti-siseses poliitikas saab aga eelkõige tunda Jaak Madisoni endine kodupartei. EKRE jääb nüüd sõna otseses mõttes kahe tule vahele.

Ühelt poolt on sadade liikmete Rahvuslaste ja Konservatiivide (ERK) erakonda lahkumisega nõrgenenud EKRE kaotamas toetust põhivalijate hulgas. Seda näitavad juba esimesed küsitlused, näiteks rahvusringhäälingu tellitud Kantar Emori uuring, kus uue erakonna lisandumisega on EKRE toetus langenud alla 10 protsendi.

Teiselt poolt tekib Keskerakonnal nüüd võimalus leida uuesti kontakt nende valijatega, kes on enne EKRE juurde liikumist nende taga olnud ning kes üldiselt on iga Reformierakonna valitsuse ajal tajunud end kõrvaleliikmatuna. Reformierakonnale see kahtlemata sobib, sest Kaja Kallase ajal viljeletud EKREga kiskumine mõjus oravatele kahjustavalt ja määrivalt. EKRE aga kaotab ka siin.

Loomulikult ei kulge kodanike vabatahtlikes ühendustes, nagu erakonnad seda on, kunagi miski täpselt nii, nagu liidrid seda plaanivad. Nagu näha on, toob elu üllatusi. Aga kui midagi on nüüd kindel, siis see, et Jaak Madison on seda tüüpi poliitik, kes eelistab üllatuste seljas surfamidist lainetega kaasa loksumisele ja ootamisele.

● Pakun, et Jaak Madisoni käiku peaks vaatama hoopis teise nurga alt kui Vladimir Sveti suundumist sotside ridadesse või Maria Jufereva Reformierakonda minekut.

● KOHALIK ETTEVÕTE

Sambla ehituspood alustas neljandat kümneendit

Haapsalu oma ettevõtjatele kuuluv Sambla ehituskaupade pood sai 30 aastat vanaks. 1994. aastal toonase Uuemõisa ärikeskuse mööblipoe nurgas sanitaartehnika müügiga alustanud ettevõttes, mis kaupleb praegu oma ruumides, on 23 töötajat.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Firma looja Endel Oolup on siiani töötajate hulgas. „Haapsalu Staadioni tänaval müüs siis keegi kodus sanitehnika asju. Tegime sanitehnika töid ja mul oli vaja poeletolist nurka. Seal oli see 90 krooni, aga Tallinnas midagi 40 kanti. Hakkasin temaga õiendama, siis ütles mulle, et ise ei saa poodi tehtud ja tuled siia praalima,” meenutas Oolup.

Algsetest omanikest on osa vahetunud ja nüüd kuulub AS Sambla Oolupile, tema tütrele Terje Parrale ja ettevõtte endisele raamatupidajale Galina Maripuu. Pärast algusajast ongi siiani tööl Parra, Oolup ise ja Raul Rosenfeld.

Nime Sambla sai ettevõtte poolenisti juhuse läbi. „Meil oli nimi olemas, aga tol ajal käisid asjad nii, et paned aja Tallinnas äriregistris kinni, siis kuu aja pärast täpselt kell see või teine lähed kohale. Ja siis ütlesid nad meile: see nimi on juba võetud ja niisugune ettevõtte on olemas. Et uue aja saab kahe kuu pärast,” meenutas Rosenfeld. Uus nimi sai kohapeal kähku välja mõeldud. „Elasime kõik siis Sambla tänaval ja ettevõtte oli ka sinna registreeritud,” ütles Parra.

Alustasid ärikeskuses

Alguses müüs Sambla pood Uuemõisa ärikeskuses sanitaartehnikat, peagi lisandusid keraamilised plaadid. Mõni aeg hiljem kauples pood juba ka mööbliga.

AS Sambla ostis agul laopinnaks ära hooned, kus ehitustarvete kauplus praegu tegutseb. „Renti maksime kroonides nii palju, et tasus välja osta. Ühe aasta rendi eest saime tagumise hoonet omale,” ütles Oolup. „Meil on siin kaks vana hoonet, mis on korda tehtud, ja keskel suur puiduhoone, mille ise ehitasime. Maa on ka kõik välja ostetud,” lisas ta.

Sambla poest saab Oolupi sõnul kõike, mida ehitamiseks vaja. „Kive, tsementi, puitu, elektrisju, kruvisid, naelu, värve,” loetles ta. „Kui tahad maja ehitada, saad meie juurest kõik, mida vajad. Ja kui mõtled välja midagi, mida

Algusest peale töötavad Sambla poes Terje Parra, Raul Rosenfeld ja asutaja Endel Oolup.

ANDRA KIRNA

meil pole, siis Raul [Rosenfeld – toim] kohe tellib,” ütles Oolup.

Ehitusasjade hulgas on üks riivul ekstra restaureerijatele. Ka see tehti vajaduse, mitte toreduse pärast. „Sellepärast, et ma käisin kutsekoolis seda õppimas,” ütles Parra. „Ja no polnud siin kõike vajalikku võimalik kätte saada. Panime õpetajatega kokku, mida meil vaja on, ja nüüd käivad kutsehariduskeskuse õppurid meie juures,” rääkis ta.

Sambla ehituskaupade poe eripärana nimetas Parra teistsugust hinnakujundust. „Meie ei tee küll 50protsendilisi allahindlusi, aga meie tavahinnad ei ole ka nii kõrged. Sageli meie tavahind on ka ketipoodide soodus-

hinnast parem. Hinnasoodustusi teeme püsiklientidele ikka. Häda on muidugi selles, et on neid inimesi, kes ei vaata hinda, vaid allahindlusprotsenti,” tähendas ta.

Sambla poe kliendid on enamasti ikka kohalikud. „Aga oleme ka Soome, Rootsi ja ka Tallinna inimestele müünu. Kuidas nad meid üles leiavad, ei tea. Varem oli meil küll reklaam tee ääres, aga riigimaal ei tohtinud seda hoida,” rääkis Parra.

Konkurentide tulek Sambla poodi ei morjendanud. „Algul, kui tarbijate ühistu tegi ehituspoe, pelgasime küll,” nentis Parra. Pärast mõnda omanikuvahtust hakkas seal kaupleva Ehituse ABC, mõni aeg hiljem ava-

ti ka Bauhof. „Nemad tulid algul küll peamiselt aiaasjadega, nüüd müüvad muidugi ehituskaupka,” nentis Parra. Oolup on veendunud, et nende trump on kaua aega ametis olnud müüjad, kes valdkonda hästi tunnevad.

Jätkavad vapraalt

Kui paljude ettevõtete jaoks tuli koroonaaajaga koos majanduslangus, siis Sambla poel olid väga head ajad. „Kõik ehitasid kodus. Meie siin uppusime töösse. Kui poed kästi kinni panna, müüsi-me nii-öelda luugist, läbi ukse, ja kõik toimis,” sõnas Parra.

Hiljem, sõja algusega Ukrainas, läks keerulisemaks. „Hinnad läksid lakke ja käive langes. Aga

tänavu oli langus suurem. Kõik need käibemaksutõusud, automaksud ja mille kõigega ähvardatakse, mõjuvad rohkem. Me ei hakanud käibemaksu pärast kaupa ümber hindama, see läks meie kasumi arvelt. See poleks mõeldav olnudki, pood oli kaupa täis,” rääkis Parra ja lisas, et tavaliselt on suvi ehituskaupade müüjate jaoks kuldaeg. „Nüüd oli juuni käive meil väiksem kui eelmisel aastal,” nentis Parra. Ta on sellest hoolimata optimistlik.

„Muidugi paneme edasi – mis meil üle jääb? Inimene peab ju midagi tegema,” sõnas Parra. Ka Endel Oolup, kel enda sõnul läheb 81. eluaasta, kavatseb edasi tööl käia. „Ilma ei saa olla,” tões ta.

Päästjad harjutasid Rohuküla sadamas veetõkke paigaldamist

Esmaspäeva õhtul ehitasid päästeliidu tehnilise pääste üksuse liikmed Rohuküla sadamasse üleujutuse takistamiseks veetõkke.

Õppuse stsenaariumis oli kirjas, et Lääne-Eesti sai teise astme tormihoiatuse. Tuule kiirust lubati kuni 30 m/s ja läänetuulega võis veetase tõusta Lääne-Eesti rannikul kuni 134 cm üle Amsterdami nulli. Päästeliidult paluti abi, et rajada u 30 meetrit veetõket ja kindlustada Rohuküla sadamahoone liivakottidega selliselt, et merevesi ei satuks hoonesse.

Sündmuse eesmärk oli üksuse valmisoleku hindamine ning ettevalmistus sügiseseks ülejuju-

Päästjate loodud tõke peab tulvavee eemale juhtima.

tuste perioodiks. „Viimastel aastatel on üleujutused olnud sage nähtus ning kliimamuutuste

tagajärjel on äärmuslikud loodusolud muutunud Eestis tavapäraseks,” kommenteeris päästeliidu tehnilise pääste üksuse juht Risto Roomet.

„Testisime õppusega oma valmisolekut. Oleme küll varem niisugust tõket paigaldanud,” sõnas Roomet.

Päästjad said esmaspäeva õhtul 35 meetrit veetõket Rohuküla sadamahoone juurde paika 40 minutiga. „Võiks arvata, et terve sadamahoone ümber saaksime selle panna pooleteise tunniga, kui ilm oma korrektsiiv ei tee,” ütles Roomet.

Roomet selgitas, et niisuguse veetõkke mõte on mitte loodusstihiaga võidelda, vaid pigem vett eemale suunata. „Selline tõke

pole niisugune, kust piiskagi läbi ei tule, vaid see peab hoidma vett nii palju eemal, et me sellega, mis jõuab tõkke taha, suudaksime toime tulla,” rääkis Roomet.

Tehnilise pääste üksus loodi päästeliidus tänavu jaanuaris, kuid liikmeid on koolitatud juba poolteist aastat. Üksuse eesmärk on leevendada inimkannatusi ning vähendada varakahjusid. Nüüdseks on üksuses koolitatud üle saja vabatahtliku, kes on juba reageerinud üleujutusele Loo alevikus ning on valmis reageerima erinevate looduskatastroofiide tagajärgede likvideerimisele.

ANDRA KIRNA

● LÜHIDALT

Politsei tabas Haapsalus kuus alkoholi tarvitanud juhti

Politsei tabas kolmapäeval Haapsalus sõidukijuhtide kainust kontrollides kuus alkoholi tarbinud autojuhti.

21. augusti hommikul kella 6st kuni 9ni kontrollis politsei Haapsalus Tallinna maanteel ja Lihula maanteel linna sisse- ning väljasõitudel sõidukijuhtide kainust. Kokku kontrolliti ligi 1200 juhti, vahendas PPA pressiesindaja Leeni Almosen.

Reidi juhi Kaspar-Joonas Laurmanni sõnul olid tulemused sel korral kurvastavad.

„Kolme tunni jooksul tabasime autoroolist kuus juhti, kes olid tarvitanud alkoholi. Ka üks juubes juht liikluses on suur oht, kuid kuus juhti Haapsalu linna liikluses on kindlasti väga halb,” ütles Laurmann. „Autojuhtidele tuleb kainust kindlasti alkomeetri abil kontrollida. Kui seda võimalust ei ole, siis tuleb rooli istumist kindlasti loobuda. Ene- setunde järgi enda kainuse hindamine võib olla petlik.”

Sel aastal on politsei Lääne maakonnas kontrollinud kokku ligi 13 200 sõidukijuhti kainust ning tuvastanud roolis 92 alkoholi tarvitanud juhti.

Lääne Elu

Lihula mõisa välisvalgustus maksab 40 000 eurot

Lihula mõisa ja vast renoveeritud viinaaida välisvalgustuse rajab ettevõtte Prii Elekter, kelle pakkumuse valis Lääneranna vallavalitsus välja kui kõige odavamana.

Tegemist oli suunatud hankega, kus kutse esitati neljale ettevõttele, vastas kaks. Prii Elekter lubas mõisa ja viinaaida välja valgustada veidi üle 40 000 euro eest.

Osa valgusteid hakkab paiknema maapinnal, osa fassaadil. „Mõis peab olema peatänav poolt hästi näha,” ütles Lääneranna vallavalitsuse liige Urmas Osila Lääne Elule. „Tuleb väga põnev lahendus. See ei ole nii, et paneme neli valgusmuna postide otsa.”

Kui kõik läheb plaanipäraselt, on mõis ja viinaaid septembri lõpuks välja valgustatud. Praegu käib mõisa fassaadi remont, mis kestab oktoobri lõpuni. Ehitaja vahetab välja aknad ja restaureerib peaukse. Remont maksab üle 100 000 euro, muinsuskaitseamet andis selleks veidi üle 90 000 euro.

Mõisa viinaaida renoveerimine lõppes juunis ja läks maksma 1,3 miljonit eurot, millest 400 000 tuli valla eelarvest ja ülejäänud toetustest.

Kaie Ilves

Lihula sai oma nime lennukile

Tuleval aastal hakkab liinilende tegema Lihula nime kandev Air Balticu lennuk.

Läti lennufirma Air Baltic andis Balti keti 35. aastapäeva puhul oma 48 lennukile kolme Balti riigi – Eesti, Läti ja Leedu – linnade nimed.

Nimed selgitati välja hääletamisega. Hääletamine oli rahvusvaheline, sest hääletada võisid eraisikud kõikidest riikidest. Avalik hääletus algas 5. augustil ja lõppes 22. augusti südaööl. „Kokku on meile laekunud üle miljoni hääle! Meie lennukipargi jaoks on see suur privileeg kanda Baltimaade linnade nimed üle kogu maailma, mis näitab meie ühtsust ja uhkust,” teatas lennufirma oma veebilehel.

16 Eesti linna, mille nime kannavad Air Balticu lennukid: Elva, Jõhvi, Kunda, Kuressaare, Lihula, Narva, Paldiski, Pärnu, Põltsamaa, Püssi, Rapla, Tallinn, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru.

Urmas Lauri

Seitsme maa ja mere taga - Shetlandil ja Orkneyl

43. osa

KAIRE REILJAN
ajakirjanik

Seitsme maa ja mere taga: Magnusele pühitsetud kirik

Keskaegsete kirikutega on Shetlandil ja Orkneyl kehvasti – enamikul kirikutest on vanust ehk paarsada aastat. Nende kõrval oli Kirkwalli Püha Magnuse kirik teiste kõrval meeldiv erand – see on suur ja väärkas, kõrgudes üle terve linna. Nii et kui oli oht Kirkwallis ära eksida, oli kirikutorn hea siht. Püha Magnuse kirik on ehitatud kohalikust liivakivist. Punane kivi on murtud üsna Kirkwalli lähedalt, kollane aga toodud Eday saarelt – sellepärast ongi kirik väljast eri toonides. Kahjuks kipub ilm kirikule liiga tegema. Samas lisab punakat tooni liivakivi kirikule hubasust.

Meeldetuletuseks: Püha Magnus, kellele Kirkwalli kirik on pühitsetud, on Orkney kaitsepühak, kelle elust ja surmast 12. sajandil jutustab Orkney saaga. Kümmeaastast pärast seda, kui onu-poja sõjameeste poolt maha löödud Magnus oli Birsay kirikusse maetud, saabus Norrast Orkneyle Magnuse õepoeg Paul, kes muutis oma nime varasema Orkney krahvi järel Rognvaldiks. Ta otsustas, et kui tal õnnestub saada Orkney krahviks, ehitab ta Kirkwalli saare võimsaima kivikiriku, pühitseb selle Magnusele, viib sinna Birsayst ka Magnuse surnukeha ja Orkney piiskopitooli. Kirikuehitus hakkas pih-ta 1237. Lisaks Magnusele, kelle säilmed maeti väikeses puukastis kiriku ühe samba sisse, leidis teises sambas viimase puhkepaiga ka Rognvald ise, kes oli ühe mehe mõrva eest lindpriiks kuulutanud ja tapeti kättemaksuks selle eest. Rognvald, nagu Magnuski, kuulutati pärast surma pühakuks. 13. sajandi lõpuks koliti lõpuks Birsayst Kirkwalli ka piiskopitool.

Kirkwalli kirik on Šotimaa vanim ja Suurbritannia põhjapoolsem katedraal. Kirkwallis kulus 300 aastat, enne kui kirik praeguse suuruse sai. Kirik on tüüpiline basiilika ehk keskmise loöv on äärmisest kõrgem ning imosantne.

Magnuse ja Rognvaldi kõrval on kirikusse maetud terve hulk tähtsaid mehi. Stromnessist pärit maadeavastaja John

Rae on maetud kiriku kõrval olevasse surnuaeda, aga talle on kirikus hauamonument, maadeavastajat on kujutatud külitavana, nagu oleks ta hetkeks pikutama heitnud. Osa hauakive on tõstetud kiriku seinade äärde. Vanim neist on 13. sajandist ja kuna kivil on kujutatud mõõka ja hommikutähte, arvatakse, et see on mõne templirüütli haud. Suurem osa hauakividest on aga 17. sajandist ja neil on samamoodi nagu Birsay kirikuaias nähtutel alossa raiutud kondid ja pealuu. Omapärane on ka ühe samba küljes rippuv rombikujuline tahvel, mille ühel küljel on kujutatud surma ja teisel on tekst. Sellist tahvlit nimetatakse The Mort Brod ehk surmatahvel ja ripub see 17. sajandil surnud klaasimeistri Robert Nicholsoni haua kohal.

Kui piiskopitool oli Kirkwalli kolitud, ehitati kiriku kõrvale piiskopipalee. Praeguseks ei ole sellest kahekorruselisest hoonest maa peal alles midagi enam kui ümmargune torn ja veidi müüri. Torn, mida nimetatakse „Moosi Toor“, on ehitatud 16. sajandil ja enne kui see ehitati, jõudis palee vahepeal varemeks muutuda, aga 16. sajandil ehitati taas üles.

Kõige tähtsam sündmus, mis piiskopipalees aset leidis, oli detsembris 1263. Siis talviti palees pärast lüüasaamist Largsi lahingus Norra kuningas Haakon IV. Kuningas jäi Kirkwallis haigeks ja suri. Esialgu maeti ta katedraali, kuid hiljem viidi tema säilmed Bergenisse.

Piiskopipalee vastas asub krahvide palee, mis on samuti varemtes, kuigi sellest on veidi rohkem säilinud kui piiskopipaleest. Krahvide palee varem meenutavad Orkney julmade krahvide Stewartite valitsemisaega – palee lasi ehitada 17. sajandi alguses Orkney krahv Patrick. Tema paleed peetakse kõige ilusamaks prantsuse renessansi näiteks Šotimaal. Krahvi eluruumid ehitati turvalisuse tagamiseks külalistetubadest kaugele. Palee ühendati piiskopipaleega, kuid pärast Stewartite hukkamist hakkas kogu kompleks lagunema.

Kirkwalli Püha Magnuse kirik.

KAIRE REILJAN

Neljapäeval andsid illustraator Sanna Pelliccioni (vasakul) ja kirjanik Eppu Nuotio Haapsalu lasteraamatukogus näitusele viimast lihvi.

ANDRA KIRVA

● VABADUSE KAMBER

Soomlased esitlevad lasteraamatut Balti ketist

Soome kirjanik Eppu Nuotio ja illustraator Sanna Pelliccioni tutvustavad oma trükisooja teost lustliku väljapanekuga Haapsalu lasteraamatukogus.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Lasteraamat „Sel päeval“

- Autorid Eppu Nuotio ja Sanna Pelliccioni.
- „Sel päeval“ on nende viies ühine teos.
- Ilmus Balti keti 35. aastapäevaks.
- Eppu Nuotio (1962) on Soome kirjanik, kes on kirjutanud nii lastele kui ka täiskasvanutele. „Sel päeval“ on tema 97. raamat.
- Sanna Pelliccioni (1976) on Soome lastekirjanik ja illustraator.
- Teose ainetel loodud vabaduse kamber on Haapsalu lasteraamatukogus oktoobri lõpuni.

ALLIKAS: HAAPSALU
LASTERAAMATUKOGU

Viies ühine raamat

Autoritele on see viies ühine raamat ja viies väljapanek, mis on tõukunud mõnest teosest. Soome instituudi kaudu eksponeerivad nad seda esimesena just Haapsalus. „Sel päeval“ on teine osa triloojast, mis algas ühise raamatuga 80 000 lapsest, kes saadeti teise maailmasõja ajal Soomest Rootsi, osa jäi sinna, need, kes tagasi tulid, olid sideme sünnimaaga kaotanud. Nuotio sõnul on see teema, millest Soomes eriti ei räägita. Trilooja teine osa „Sel päeval“ keskendub vabadusele, tuleval kevadel ilmuv kolmas osa aga andestusele.

Ideest raamatu sünnini kulus viis aastat. Nuotio ja Pelliccioni

sellest soome lastele ning esitleda teost Haapsalus. Autorid loodavad, et raamat õnnestub tõlkida ka eesti, leedu ja läti keelde ning eksponeerida selle järgi loodud näitust ka teistes Balti riikides.

Vabaduse kamber pakub lastele tegevust ja avastamise lusti nagu Haapsalu lasteraamatukogu juba traditsiooniks saanud lastekambrid ikka. Seekord on selle loonud soomlased. Kui laetala-de küljes voogav valge tüll maha arvata, siis kogu kraam saabus Haapsallu tavalise sõiduauto pakiruumis ja tagaistmel. Autorid on naelutanud seinale lõbusaid värvikirevaid plastanumaaid, illustreerimaks raamatust seika, kuidas moodustati inimkett, et kaevust vesi vanni saada. Laps saab võtta topstist vildika ja kirjutada või joonistada ise sellest, mida toredat ta on teinud teistega koos sellist, mida üksi teha ei saagi. Haapsalu lasteraamatukogu juhataja Jaanus Kõuts näituse oli joonistanud pildi, kus ta tassib koos sõbraga diivanit. Päevavarju all rippuvate mustvalgete ülesvõtete seast tuleb otsida jalgratast, pesunaist või kassi, täiesti argiseid asju, sest

täiesti argist elu elatakse ka siis, kui vabadust pole. Ka Balti keti päev algab nagu iga teine: vanema koob tüdrukule uut mütsi, tehakse sõõrikuid, naabronu istub töölaua taga ja uurib isomeere ning tüdruk avastab, et on kaotanud võtme.

Võti kui vabaduse sümbol

Illustratsiooniseinalt saab lugeda kokku käsikäes seisvaid inimesi. Üks nurk kutsub viskama pikali ja mõtlema, mis see vabadus on. Ning otsima võtmeid. „Iga lukk on avatav, kui sa leiad õige võtme,“ märkis Kõuts. Võti ongi Nuotio ja Pelliccioni raamatus üks vabaduse sümboleid: kui võti on õige, on kõik võimalik.

Balti keti meenutuseks kõlab lasteraamatukogu vabaduse kambri Marju Lauristini tolaeegse kõne katke ja vabaduse laul: Nuotio ja Pelliccioni raamatus „Sel päeval“ olevatele laulusõnadele lasid autorid luua ka viisi.

„Sel päeval“ on küll soome keeles. „Aga selle vahel on eestikeelne tõlge ja see on paraja pikkusega, et see enne näitusele minekut lapsele ette lugeda ning koos illustatsioonide ja muud põnevate uurida,“ ütles Kõuts.

Kuraatorituur postmodernistliku arhitektuuri radadel

Laupäeval, 24. augustil kell 12 teeb Eesti kunstiakadeemia muinsuskaitse nooremteadur, doktorant Triin Reidla kuraatorituuri Haapsalu kultuurikeskusesse üles seatud näitusel „Vaprad ja ilusad. Eesti eramuarhitektuur 1980. aastatel“.

Eesti 1980. aastate ehituskunsti iseloomustava postmodernistliku stiili julges ja mänglevas vaimus on kujundatud nii ühiskondlike hooned kui ka individuaalelamuid. Näituse koostaja Triin Reidla sõnul leiab – nagu tol ajal öeldi – postmodernistlike individuaalelamuid pea igas Eesti nurgas.

Triin Reidla.

GRETE TIIGISTE

Arhitektuuriloos on 1980.–1990. aastatel ehitatud postmodernistlike elamuid uuritud peamiselt arhitekti praktilise või ehituslike suundumuste kirjeldamise kaudu, kuid laiemale publikule suunatud ülevaatenäitust eramatust veel koostatud ei ole. Näitus on sissevaade elamute kavandamise, ehitamise (sealjuures ise ehitamise) ja kujunemise lugedesse muutlikel 1980.–1990. aastatel ja baseerub Triin Reidla 2020. aastal kunstiakadeemias kaitsitud magistritöö „Nii kole maja! Postmodernistlikud elamud ja nende väärtustamise problemaatika“.

Haapsalu kultuurikeskus sobib selle näituse eksponeerimiseks erakordselt hästi, muidugi lisaks tõsiasjale, et ka Haapsallu ehitati postmodernistlike eramuid. 1975 valminud Haapsalu kultuurimaja arhitekt Ado Eigi (1938–2008) oli vaieldamatult Eesti postmodernismi liidrite seas ja nii on tema tööd ka näitusel. Seega tähistame kuraatorituuriga ka arhitekt Ado Eigi sünniaastapäeva.

Näitus „Vaprad ja ilusad. Eesti eramuarhitektuur 1980. aastatel“ on Haapsalu kultuurikeskuses avatud 5. septembrini.

EPP ALATALU

● KAUNI KODU KONKURSS

Imeline kodu metsa all

President Alar Karis annab pühapäeval Tartus üle Eesti kauni kodu tiitlid. Tänavu pälvis vabariigi presidendi tunnustuse Läänemaal ainsana Kaja Engmani kodu.

ENE PAJULA
info@le.ee

Kauneid koduaedu on Eestis väga palju – ainuüksi presidendi „Kauni kodu” tunnustuse on 27 aasta jooksul saanud ligemale paar tuhat kodu. Seega on hindamiskomisjonid näinud nii mõndaigi. Kuid Kaja Engmani kodu-aed rabas jalust isegi neid. Sest see polegi nagu traditsiooniline kodu-aed, pigem metsapark, mis ümbritseb ühekorruselise lihtsa arhitektuuriga, aga ruumikat ja mugavat puudust elamut. Siin on õhku ja avarust.

Pere ostis ühe hektari suuruse metsase krundi 20 aastat tagasi. Valdavalt kasvavad siin Läänemaal omaselt männid, aga on ka kuuski ja mitut liiki lehtpuid nagu kaski, pihlakaid, vahtraid, leppi. Selleks, et elamu ehitamiseks ruumi teha, tuli mõned puud loovutada, kuid pere on seda hiljem kompenseerinud, istutades asemele torkavaid kuuski, pöoke ja kaks püramiidtamme.

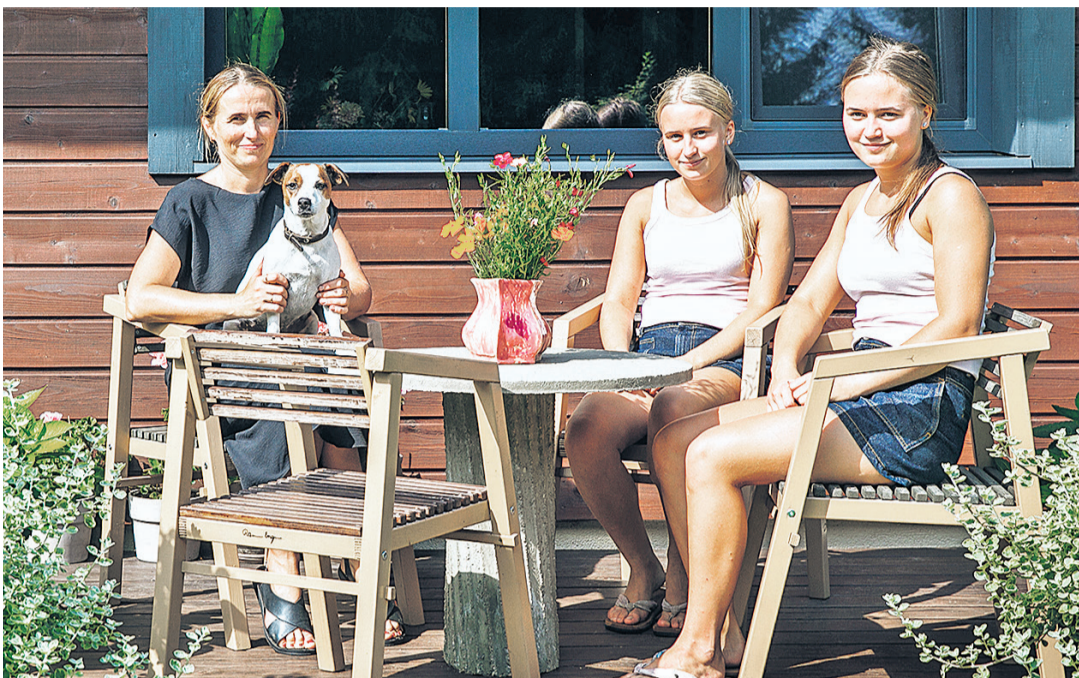
Aeda planeerima hakkas perenaine Kaja, Haapsalu põhikooli matemaatikaõpetaja, 18 aastat tagasi, kui maja sai valmis. Sarnaselt nii mõnegi teise kooliõpetajaga ütleb temagi, et nii aiatöö kui ka oma ilusas aias puhkamine mõjuvad teraapiliselt. Siin lahuvad kõik pinged, lähevad mööda jalasääri otse maasse.

Lapsed aitavad

Aia rajamise algusaastatel olid lapsed veel väikesed – poeg Ramon kuuene, kaksikut tütre Riin ja Rael paariaastased. Ent mida vanemaks nad saavad, seda rohkem nad aiatöödel kaasa löövad. Ja muidugi on alati toeks ja abiks olnud Kaja ema. Pole ju hoolitsetud õuealagi teab mis väike – 3000 m². Siingi on mindud seda teed, et haljastus olgu võimalikult vähe töömahukas – ei mingeid üheaastasi suvelilli, kui just lillhernes välja arvata, ainult püsikud ja suurem osa neist okkalised või kõrrelised. Rododendronitele on leitud oma koht ümber männitüvede.

Kaja ütleb, et pole aiandust õppinud, seda enam näib, et ta on erakordselt andekas rohe-näpp. Kõik, mis ta on aeda toonud ja maha istutanud, on sattunud täpselt õigele kohale. Mõnused kasvukohad on leitud nii varjulebastele taimedele kui ka päikesepaistat nautivatele püsikutele ja kaunilt kokku pandud konteineristutustele.

Ka selles aias on põllumeeste igavene nuhtlus – maa seest

Kaja Engman koos tütarde Riinu ja Raeliga ning Jack Russelli tõugu koera Kustiga. 3 X EDUARD LAUR

Engmani aed rabas hindajaid, sest see pole tavaline kodu-aed.

Maa seest välja tulnud kivid on muudetud aia uhkuseks.

välja tulevad kivid – muudetud uhkuseks. Suuremaid ja väiksemaid maakive on kasutatud peenarde ääristamiseks, päris suured on seatud omaette dekoratiivseks elemendiks. Kui aias ringi jalutada, siis leiab siit muudki dekoratiivset: vana ader, vahva sipelgas koos vanaaegse kraadiklaasiga ja linnumajake, mis seatud kadakatuvele tammest lõigatud alusele.

Aiast leiab ka vahva kahekorru-selise laste mängumajakase, mille ehitas valmis isa Raul. Nüüd on see pere lastele juba väikseks jäänud ja ootab lapselapsi. Seni naudib seal magamist pere kass Ita. Jack Russelli tõugu koer Kusti aga aitab aias korda luua – hirmutab mutte eemale. Perel on ka väike tarbeaed, kus kasvatatakse maitsetaimi. On ka mõned õuna-

Eesti kaunis kodu

- Eesti Kodukaunistamise Ühendus korraldab konkursi, et välja selgitada presidendi tunnustust väärivad ilusad kodud ja kohad.
- Eesti Kodukaunistamise Ühendus organiseerib konkursi „Kaunis kodu” 1999. aastast, alates 2005. aastast „Kaunis Eesti kodu”. 2012. aastast on konkursi nimi „Eesti kaunis kodu”.

ALLIKAS: ILUSKODU.EE

puud ja marjapõõsad ning kasvuhuone, kust saab värsket kurki ja tomatit.

Perepoeg niidab muru

Murupindade korrashoidmine on perepoeg Ramoni töö, kel on omakorda abiks võimas niiduk. Üldse on selle pere lapsed olnud igati tublid: Ramon tuli 2019. aastal Noore Meistri tiserite konkursil kolmandaks ja sai 2014. aastal Balbiino jäätisepaberi kujundamise konkursil eripreemia, kusjuures tollele konkursile saadeti üle 7000 töö! Tüdrukud Riin ja Rael lõpetasid möödunud aastal Haapsalu kunstikooli ja on nüüd gümnaasiumi lõpuklassis. Neil on huvi kunstiopinguid ka jätkata.

Aga veel on suvi ja koolivaheaeg ning aeg nautida aia ilu ja päikesepaistet. Selleks on nutikalt paigutatud mitu puhkekohta, võimaldades kogu seda kaunidust nautida terve päeva jooksul. Kaja meelest on eriti tore see, et nende aia on üles leidnud nii paljud aialinnud, aga siin kohtab sageli toimetamas ka rähni ja oravaid, hämaras võib märgata kakkusid.

Katarine Rosalie epistlid

130. osa

AIDI VALLIK
kolumnist

Epistel ajateenijate mürgitamisest ja ERKi liberaerkonnast

Mul on sinust südamest kahju, mu vaene eesti rahvas! Kuidas küll vaenlased sind piinavad ja sinust viimast verd ning muudki tahavad välja imeda – kas või vaata praegust olukorda Kuperjanovi ajateenijatega! Küllap jõudsid juba peavoolumeediast kuulda, et Kuperjanovis olevat laialdane kõhuviiruse puhang? Ja küllap sa muigasid omaette ja noogutasid mõistvalt, et küll see jälle üle läheb.

Aga vaata, mu armas rahvas, seda sulle ju peavoolumeedia ei kirjuta, et selle niinimetatud kõhugripi taga on hoopis sotside katse Eestimaa kaitsjate järelkasv ära mürgitada. Seda pean sulle hoopis mina kõnelema, kuigi just mina olen ka sind muudkui hoiatanud selle sotside märatsemise eest, mis nüüd Eesti riigis on lahti läinud. Mul õnnestus keelitada tuvi Maaru missioonile lendama, ülesandega täpselt jälgida, mis seal Kuperjanovis toimub. Samal ajal ma hoidsin temaga ka ühendust oma Energiaspiraali abil, et olla kindel, et temaga sealkandis jälle midagi kurja ei tehta – nagu ühe korra sel aastal juba juhtus. Siis küll olid mängus Nursipalu liitlassõdurid, kes mu tuvi grupiviisiliselt ära vägistasid, nii et politsei seda lugu isegi uurima ei hakanud – ja kui Kertu Luisk poleks sellest kõva häälega rääkima hakanud, oleks see kurb lugu ja mu rängalt vigastatud hingelind üleüldse maha vaikitud ja vaiba alla ära lükatud. Aga sellest ma olen sulle juba varem rääkinud, mu armas rahvas.

Nüüd tuvi Maaru silmade vahendusel ja Energiaspiraali kaja loodis nägin ja kuulsin ma uskumatut lugu, kuidas kamp sotsi hiilis öösel salaja mööda Kuperjanovi kööki ja igati raputas kottidesse ja tünnidesse nähtamatut, ainult pimedas helendavat pulbrit. Ja see oli mürk!

Nüüd ongi meie noored ajateenijad seda omale väeosas pakutava toiduga sisse söönud ja see ongi nende salapärase kõhuviiruse põhjus. Usu mind, kui ma ütlen, et surmajuhtumeid ei ole seal veel vaid selle pärast, et omaenda valitsuse rahakärbete pärast ei saanud nad osta tervet planeeritud mürgikogust, mis terve väeosa oleks hingusele saatnud. Ainult saatuse iroonia päästis meie poisid seekord! Kuid teine kord ei pruugi meil nii hästi minna.

Ainuke lahendus ongi see, kui võtta võim sotsidelt ja Roimaerakonnalt üle. Miks seda on nii raske mõista, mu armas rahvas? Miks ometi oled sa nii tuim ja alandlik, et ülekohtuse valitsuse vastu üles ei tõuse ja tänavatele ei tule, kuigi meie mehed on palju kordi kutsunud? Aga hea küll – kui ei õnnestu ühe korraga, siis saab eesmärgi poole pürgida ka jaoks. Eesti valitsemise saab üle võtta ka omavalitsuste haaval. Ja see plaan on kena alguse saanud, sest eks ole juba mõnedki omavalitsused Eestis EKRE juhtimise all ja äsja lisandus sellesse õnnestumiste nimekirja ka Harku vald, kus sotsid ja roimariid võimult tõugati meie Valgussõdalaste energeetiliste relvade abil. See on headuse võit kurja üle, Valguse võit pimeduse üle, ja just niimoodi tulebki üle võtta ka kõik ülejäänud omavalitsused Eestis.

Muidugi ei ole meie ees seisev ülesanne lihtne, sest Pimeduse jõududega koostööd tegevad vaenlased on ühinenud meie vastu võimsaks löögirusikaks ja püüavad meid hävitada nii väljast kui ka seestpoolt. Ühe suure diversioonigrupi, kes oli ennast reeturitena meie Valgussõdalaste ridadesse sokutanud, Püha Perefond küll paljastas ja viskas erakonnast välja, aga kas te arvate, et nad seetõttu oma tegevuse lõpetasid?

Seastpoolt nad meid enam haavata ei saa. See-eest aga väljaspool on nad valmis milleks iganes, et vaid EKREt, Püha Perefondi ja Valgussõdalaste püha missiooni kahjustada. Nüüd just tegid nad omale eraldi erakonna, ja selle ainus eesmärk on järele ahvida EKREt, et rahvast petta ja segadusse ajada ning meie meeste hääled hoopis endale krahmata. Isegi nime võtsid nad väga sarnase, lootes, et nii nagu Adidase asemel ostetakse Adibase tosse, valivad ehk inimesed edaspidi EKRE asemel ERKi. Pane seega edaspidi hoolega tähele, mu armas rahvas, millise erakonna kandidaadi poolt hääletad! Sest mina olen sind hoiatanud ja ette valmistanud.

Jaak Madison aga, närude naru ja oma südametunnistuse globalistidele ning tibladele müünud diversant, kellest sai poliitik ainult tänu Püha Perefondi toetusel ja nende antud haridusele, müüs ennast Keskerakonnale. Jah, mu armas rahvas, tema on nüüd Kõlvarti mees. Talle tasuti selle eest tuhandeaastase Hiina aardega ja lubadusega, et kunagi saab temast Kõlvarti asemel terrakotasõdalaste armee käskija. Kas Jaak ise saab aru, et on juba praegu varbaotsest alustades tasapisi muutumas elutuks savi-sõduriks, kelle panevad liikuma ja tapma Pimeduse jõud? Kas ta päriselt ka mõistab, et on oma hinge Saatanale müünud?

Mõtisklegem selle üle, mu armas eesti rahvas. Ning ärge iialgi unustage, et on vaid üks erakond, EKRE, kes tegelikult teie eest seisab Universumi kõikide heade jõudude ja Püha Perefondi abiga. Seisab eesti rahva eest. Eesti eest!

KEELETARK

Põõsaalune, piilu ja maakala – see on küituss

Hiljuti oli uudis, et sel aastal on mürgistusteabekeskuse infoliinile pöördunud juba enam kui 30 rästikuhammustuse ohvrit.

Kuidas raviti vanasti rästikuhammustust? Võimalusi oli erinevaid. Rahvaluuleteadlane Mattias Johann Eisen on näiteks kirjutanud, et nõelatud kohale pandi

mulda peale: „Maa seest saanud madu kihvti, maa või muld imeda kihvti jälle välja.” Või siis vajutati tubakalehe või kuldrahaga (kui kuldraha ei olnud, siis hõberahaga) nõelatud kohale kolm korda. Wiedemann on aga märkinud, et vöö, mis pruut laulatuse ajal kandis, aitas nõelamise vastu.

Rästikul või siis küitussil, nagu Hiiumaal tavatseti öelda, on meie mütoloogias oluline koht. Rästikul on ka palju peitenimetusi, olgu selleks põõsaalune, matakas, maakala, piilu või viilup. Eestlased pole rästikut päris nimega tihanud kutsuda, et madu mitte vihastada.

Marju Kõivupuu on raamatus „Eesti mütoloogia algajatele” kirjutanud, et rästikud on uskumuste kohaselt tekkinud välgu materialiseerumisel. Sakiline joon rästiku seljal sümboliseerib välku.

Tuletis rästik viitabki eelkõige mao seljal olevale mustrile.

MONIKA UNDO

Lehm Ljudmilla

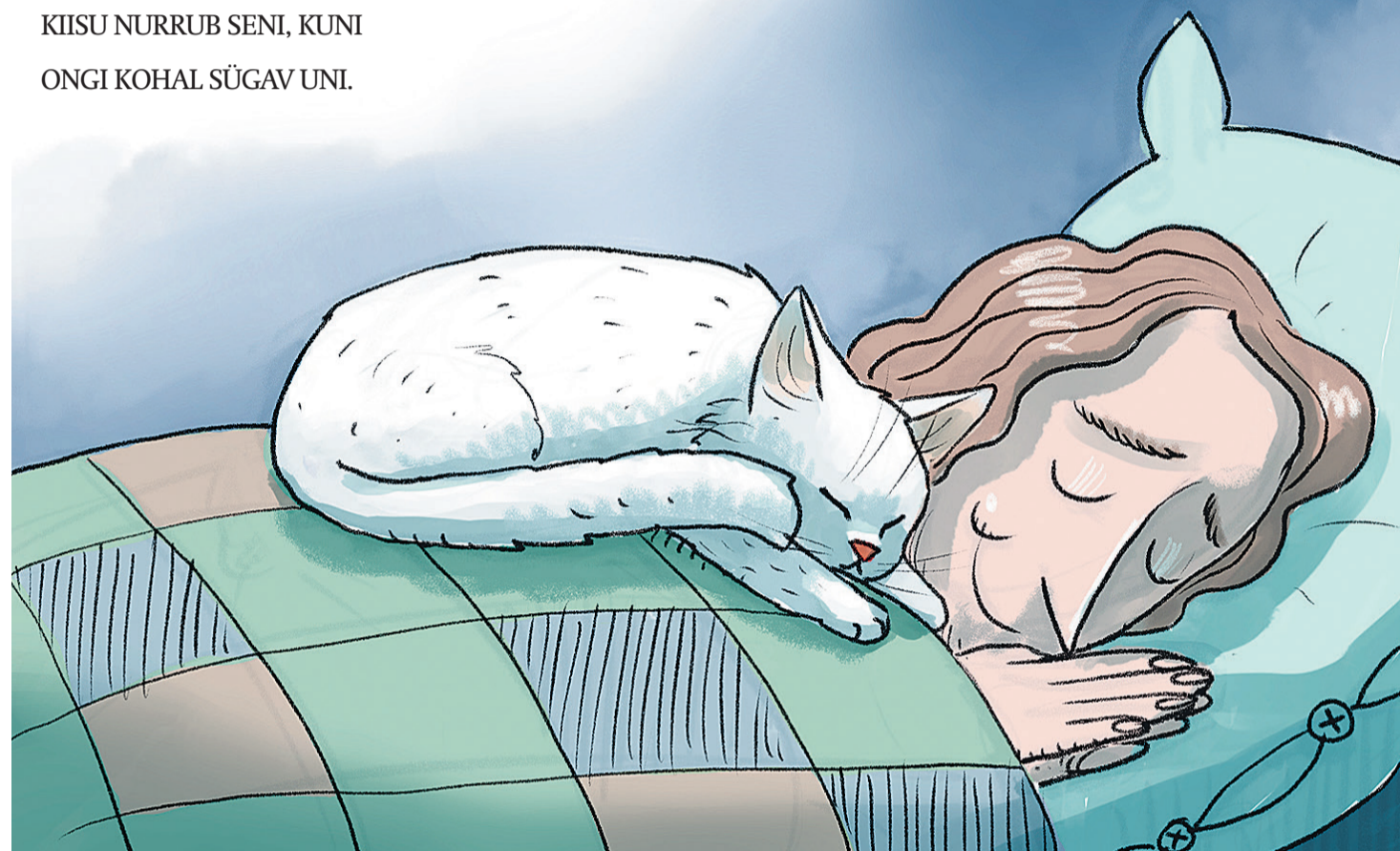
lastekas

Tekst Aidi Vallik
Pilt Ott

KAISUKIISU

KUI SA ÕHTUL TUTTU LÄHED,
PADJAST-TEKIST ON VEEL VÄHE.
KIISUT VAJA RUTTU-RUTTU
PAJATAMA UNEJUTTU.

SIIS, KUI KIISU TULEB KAISU,
UNI SUUREKS-SUUREKS PAISUB.
KIISU NURRUB SENI, KUNI
ONGI KOHAL SÜGAV UNI.

LASTESUDOKU

		5	2		
4					3
	5			6	
	4			2	
5					2
		2	1		

SUDOKU

	2		6		5		4	
	7			1			3	
		1		9		8		
9				7				3
	1						9	
6				5				8
		5		3		6		
	6			2			1	
	9		1		7		8	

REHETUPPA VIIV UKS (ETN.)	SÖLG	SUURRUUM	TAIMEVILL	PÕHILINE	KESKKOHT	VEE-ELANIK	PINNAMÖÖT	NAISENIMI	IISRAELI MAAKOOD	NORD	LAPSEVANEM	PAPAGOI	JUTUTEEMA	PIDULIK KOOSOLEK	EESTI END. NÄITLEJA	... TUROVSKI
TRITS				PRANTSUSE HELILOOJA								ASEAINE				
KUNSTITEHNIKA									SAKSA POLIITIK							
ASI JALATSITE PUHASTAMISEKS									PEATEEST HARGNEV TEEOSA							
1.		NÕIDUS-SÕNAD					EESTI ANSAMBEL				KIPSKROHV					
		PURUNEVA KLAASI HELI					AVAR				OPTILINE KVANTGENERAAATOR					
KÄSKKIRI		KILO-NUJUTON			VASTU MASTI TOETUV KAHVLJ OTS					LÄBINI					SAJAND RINNA- JA KOPSUKELME	
		TAGA-LÄBI-, ÜLE-			NÄOVÄRV					PRESS, MAHV						ASJA-TUNDJA
LÄTI KEELES				MÖTLIK JAATUS				EESTI END. NÄITLEJA							HALBA EELDAV INIMENE	COGITO, ERGO...
RÜBLIK				AUDI MUDEL				MOBIILSIDE-SÜSTEEM							VANAVANEM	MATKIJAJA
																HOOP ANDMA
																TOOL, PINK
																..GRAAFIA (KIIRKIRI)
																RV MAANTEEVEDU
ÜLES AJAMA							SÜDAME-VALU					OMAPEAD				TEAT. ELEKTROOD
							ISIKUKOOD					VAIMNE OMANDAMINE				LAEVAMEES
HARJUS				EESTI MAAKOOD			NUTULAUL			AUTOMARK						PITS TANU ESIAÄREL
				ILMASKI			OTSAS			VALD VILJANDIMAAL						LAVA KÜLGKARDIN
NELJAPÄEV		SEENIOR										EESTI KIRJANIK (EESN+N)				JÕGI AASIAS
		TORETSEV						AMERIITSIUM				KLEEPLINT				ISANE
								TERAVILI								
KURTŠA-TOOVIMUM				EESTI KIRJANIK				SEIER								RAADIO-JAAM
				MINATEADVUS				MERELIND								ETTE-KUJUTUS
																EHK
KETT				VIIS, STIIL						SURUTÄHT						VASTANE OLEK
				KAAS-, ÜHIS-						JAA VÕI ...?						SAMUTI
SÜDAME-UURING				NÕUANDEV VÕI KORRALDADAV ORGAN												SIDESÕNA
				NANO-												1000.
																ISE-LOOMULIK
NSV LIIDU KOSMONAUT																P NAABER

ERAKOJU

Läänlased said linnurallil teise koha

Laupäeval toimus linnuhuvilisi ühendava klubi Estbir- ding korraldamisel 29. korda linnuralli Estonian Open. Sel aastal Jõgevamaal peetud rallil osales 14 võistkonda kokku 52 liikmega Eestist, Soomest ja Lätist. Kõigi võistkondade peale kokku kohati 172 linnuliiki.

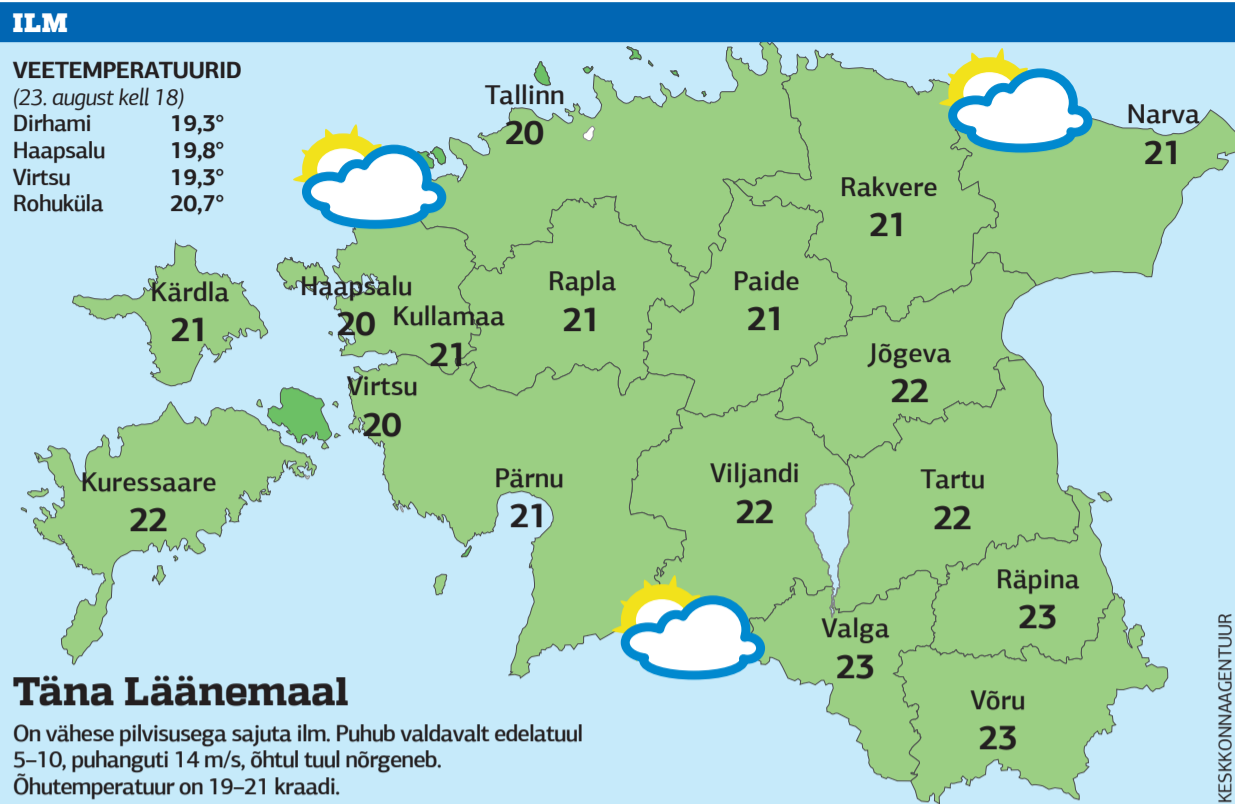
Kahe- kuni viieliikmelised võistkonnad vaatlesid kella kolmest hommikul kuni kella viieni pärastlõunal nii palju linnuliike kui võimalik.

Ralli võitis 122 vaadeldud liigiga võistkond No Pets, kes sai ka kuus ässa (ehk linnuliike, keda vaatlleb vaid üks võistkond) ja läbis kogu ralli jalgsi (ainus ökotium). Teise koha saavutas meeskond Läänemaa (Tarvo Valker, Leho Luigujõe, Sten Lassmann), kes nägi samuti 122 liiki, kuid kogus 3 ässa.

„Ehkki liiginimekirj sai sel korral täpselt sama pikk kui võitjatel, siis vastavalt reeglitele tuli ässad arvesse võttes leppida teise kohaga,“ sedastas Valker oma sotsiaalmeediapostituses.

Järgmine Estonian Open toimub 16. augustil 2025. 30 aasta juubeli puhul on ralli piirkond kogu Eesti.

URMAS LAURI

Pühapäev	öö päev 13°...27°	Esmaspäev	12°...22°	Teisipäev	12°...23°	Kolmapäev	8°...23°
lõunatuul 6–11 (17) m/s		edelatuul 2–7 m/s		läänetuul 3–8 m/s		kagutuul 1–4 m/s	

VAATA KA
WWW.LE.EE

SILMADE KONTROLL JA PRILLIDE MÜÜK

23. september alates 10.00
KÖMSI RAHVAMAJAS
Etteregistreerimine (kell 9-15)
telefonil 5323 2454

- kuivasilmatest
- silmarõhu mõõtmine
- optilised päikesepriidid

Silmade kontroll 20€, prillistjale TASUTA!

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

Müüa avar 83.8 m², läbi maja planeeringuga, sauna ja rõduga renoveeritud korter Nigula külas.

Reili Kimmel
508 3024
reili.kimmel@elamus.ee

ELAMUS
KINNISVARA

Jälgi Lääne Elu ka Facebookis!

Juba üle 11 000 jälgija!

HOLM

krediitkaart 100

Tasudeta krediitkaart

holmbank.ee

Finantsteenuse pakkuja on Holm Bank AS.
Tutvu lepingu tingimustega ja pea nõu asjatundjaga.

Roosta Puhkeküla

16. september 2024

9:00–17:00

www.laanesport.ee/
arengukonverents

Päevajuht
Anu Välba

ARENGUKONVERENTS

Liikuv ja terve Läänemaa: brändi loomine ja turundus

Konverentsil jagavad oma ekspertteadmisi ja kogemusi teenusedisaini, brändiloomingu ja turunduse valdkonnas tegijad mitmesugustelt elualadelt üle Eesti.

- **Kaarel Mikkin** – Brand Manual kaasasutaja
- **Margit Toodu** – OÜ Lottemaa Teemapark tegevjuht
- **Veiko Soo** – Jalgpalli Liidu liigade arendusosakonna juhataja
- **Magnus Lužkov** – loovagentuuri Optimist Creative tegevjuht
- **Margus Randmäe** – MTÜ Destination Pärnu tegevjuht
- **Liis Rimmelg** – Team Hiiumaa
- **Jane Helandi, Virgo Press, Tanel Vahert** – Läänemaa brändi ja turundusstrateegia loojad

Konverents juhatab sisse projekti „Läänemaa spordiobjektide võrgustiku ja liikumisharrastuse organisatsiooni terviklik väljaarendamine“ brändi ja turundusstrateegia loomist.

Teie mõtted Läänemaa liikumisharrastuse edendamiseks on olulised!

UHKUS JA EELARVAMUS (justkui)

Isobel McArthur
Jane Austeni ainetel

Lavastaja Liis Aedmaa
ugala.ee

4. SEPTEBRIL HAAPSALU KULTUURIKESKUSES.

Kinnisvarajutud tassi kohvi ja koogiga!

Tule küsi kinnisvaraalaast nõu, räägime mis kinnisvaraturul toimub!

Helista või kirjuta mulle ja lepime aja kokku! Kohvi ja kook on minu poolt!

KARJAKINNISVARA

Annely Sermat
+372 513 5163
annely@karjaki.ee